

בשם העיוורון

15.02.2024 | קובי מיכאל | written by

מדוע ההתעקשות על חזרת הרשות הפלסטינית לרצועת עזה והקמת מדינה פלסטינית היא מתכון לכישלון אזורי.

השגיאה של ביידן ביחס לאיראן

15.02.2024 | ד"ר יוסי מנשרוף | written by

הצהרת ממשל ביידן לפיה לאיראן אין שליטה מלאה על שלוחיה, בדגש על גדודי חזבאללה שביצעה את מתקפת הכטב"מ הקטלנית בירדן, שהרגה את שלושת החיילים האמריקאים, היא חלק ממסכת תירוצים שמספק הממשל כדי לפטור את איראן מאחריותה למתקפה.

הממשל האמריקאי אף העביר מסר באמצעות התקשורת לטהראן שאין בכוונתו לתקוף את איראן בתגובה למתקפה הקטלנית. ארצות הברית אומנם חיסלה (31 בינואר) את הפעיל הבכיר של כתאא'ב חזבאללה שהיה אחראי על התקיפה אך בכל מתקפות הגומלין שביצעה בסוריה ובעיראק, לא נהרגה אף אישיות או נכס איראני. נראה שהממשל דבק באסטרטגיה שלן, השואפת לשקם את האמון עם חמינאי, בניסיון לאפשר חזרה להסכם גרעין.

למעשה, טענת הממשל לפיה לאיראן אין שליטה מלאה על שלוחיה, ובמשתמע מכך, אין צורך לתקוף אותה בתגובה למתקפות שלהם נגד ארצות הברית באזור, היא קריאה שגויה של תורת הפעלת השלוחים בידי חמינאי. ציר ההתנגדות, שמובל בידי איראן, מורכב ממליציות וארגונים שונים, שיעים וסונים כאחד, שפועלים ברחבי המזה"ת, במסגרת חזון משותף ואינטרסים חופפים, ובראשם מאבק נגד ארה"ב, ישראל וממשלות המחנה הסוני.

עם זאת, ניתן להבחין כי אין זהות אינטרסים מלאה בין איראן למערך השלוחים. מקרי הבוחן המובהקים ביותר ארעו כשחמאס תמכה במורדים הסורים בראשית מלחמת האזרחים בסוריה, וכשהג'האד האסלאמי סרב לגנות את סעודיה לאחר שפתחה במלחמה נגד החות'ים בתימן, ב-2015. בנוסף, ב-2021 הצהיר ע'לאם-רזא רשיד, אחת מדמויות המפתח במסד הביטחוני באיראן, שהחות'ים, חמאס, הג'האד האסלאמי, חזבאללה, המליציות השיעיות בעיראק ובסוריה, פועלים בשירות איראן ומשפרים משמעותית את כושר ההתרעה שלה.

ההצהרה גררה ביקורת נרחבת פומבית מצד חמאס וג'האד אסלאמי, שהדגישו שהם פועלים

עבור האינטרס הלאומי הפלסטיני, ולא "נמצאים בכיס של איראן".

מאבק זהותי בלתי מתפשר

ביקורת נוקבת נמתחה גם מצד חוגי תקשורת בעולם הערבי נגד מערך השלוחים של איראן באזור, שהובכו כתוצאה מההצהרה האיראנית. במוקד הביקורת עמדה הטענה שהם משמשים כלי לחתרנות איראנית בארצותיהם ולא למאבק בארה"ב ובישראל. הפרשה שקפה היטב לפיכך את גבולות מרחב התמרון של איראן מול מערך השלוחים שלה. עם זאת, לטהראן יכולת השפעה על שלוחיה, במיוחד המליציות העיראקיות אותן הקימה, ולפיכך, להערכת סוכנות הביון של משרד ההגנה האמריקאית (DIA) התקיפות מצד המליציות נגד ארה"ב בעיראק יימשכו כל עוד איראן לא תורה להן להפסיקן.

איראן הקימה חלק מהארגונים הללו, וטיפחה מליציות קיימות, כחלק מתפיסת הביטחון שלה, ומשאיפתה לכונן סדר אזורי חדש, ולהשיג הגמוניה אזורית. היא מייחלת להקים גוש אסלאמי בהנהגתה, שידחק מהאזור את ארה"ב, ויפעל להשמדת ישראל.

כל זאת באמצעות סיוע פיננסי מקיף, הדרכות שונות שכח קדס מעביר לפעילי הטרור הללו, ומערך הברחות מתקדם שנועד להעביר לשלוחיה ושותפיה האסטרטגיים של איראן מערך מתקדם של טילים, כטב"מים ואמל"ח מגוון מתוצרת איראן. מרקם היחסים הזה בין איראן לשלוחיה אינו משקף יחסי מפקד ופקוד. לפיכך, אפילו הג'האד האסלאמי בעזה, ובמידה רבה גם חזבאללה, אינם מקבלים פקודות 'פעל' מאיראן, אלא פועלים במסגרת האסטרטגיה המשותפת שנבנתה עם איראן ובסיועה.

מדוע אפוא שאיראן תשקיע ותטפח את מערך השלוחים שלה, אם היא אינה שולטת בו באופן מלא? חשוב להבין פן נוסף של התפקיד שמערך השלוחים נועד לשמש בדוקטרינת הביטחון האיראנית. מאז ראשית שנות השמונים איראן מקדמת קמפיין טרור נגד ארה"ב באזור, ובתקופות שונות גם נגד המשטרים הסונים הפרו-אמריקאים.

התפיסה של מייסד המשטר, האיתאללה רוחאללה ח'מיני, ואנשיו, שגבשו את דוקטרינת הביטחון של איראן שברובה רלוונטית עם היום, היתה שאיראן המהפכנית נמצאת במאבק זהותי בלתי מתפשר נגד ארה"ב. לפי ח'אמנהאי, זהו מאבק בין האמת לשקר, בין המאמינים לכופרים ובין האור לחושך, ולפיכך, הממשלים האמריקאים השונים עשויים להחליף טקטיקה, אך שאיפתם האסטרטגית היא להדיח את המשטר האסלאמי באיראן, שהוא לתפיסת ח'אמנהאי התגשמות רצון האל. לפי התפיסה האיראנית, האמריקאים זוממים בעקביות לחזור ולהשתלט על איראן, כפי שהיה בתקופת השאה הפהלווי. זאת, מתוך שאיפתם לבזוז את משאבי הנפט והגז של איראן, ולנצל לטובתם את מנופיה הגאו-פוליטיים.

כנגזרת מכך, לפי תפיסת ח'אמנהאי, איראן חייבת לשקוד על עצמאותה, כאשר יכולת גרעינית צבאית תשמש מרכיב חשוב בעצמאות זו. בנוסף, אסור לה להתמין שארה"ב תפעל נגדה או

תנסה להקים מערך קדמי באזור נגדה, אלא עליה לצאת למלחמת מגן ברחבי האזור. בהעדר שותפות אסטרטגית עמוקה עם מדינה כלשהי באזור, השחקנים שעומדים לרשותה הם ארגוני ההתנגדות השונים שאיראן עושה ככל יכולתה כדי לחזקם כדי שישמשו עומק אסטרטגי עבורה, ורק אח"כ למען האינטרסים השונים שלהם.

לפיכך, לאיראן אין שליטה מלאה על קבלת ההחלטות המבצעיות של הנהגות ארגוני הטרור השונים שנתמכים על ידה, אבל היא נהנית מפעולותיהם שמשרתות את האסטרטגיה הכוללת שהתוותה. בראשה של האסטרטגיה, מצויים היעדים הראשיים של איראן: אבטחת ביטחונה וגבולותיה, דחיקת ארה"ב מהאזור, השמדת ישראל והקמת סדר אזורי חדש בהנהגתה.

בנוסף לכך, תחת קאסם סולימאני (1998-2020), כח קדס היה יותר מקורב למערך השלוחים של איראן, בזכות קשריו הקרובים והותיקים עם ראשי המליציות ומפקדים בכירים בארגוני הטרור. לעומת זאת, יורשו, אסמאעיל קאא'ני, מאמין בניהול מאחור של מערך השלוחים ונראה שיחסי עם ראשי המליציות אינם אינטימיים עדיין, כפי שהיה בתקופת סולימאני. לכן, הוא משאיר לשלוחים מרחב גדול יותר לקבלת ההחלטות וכתוצאה מכך מערך השלוחים של איראן מתאפיין בתקופת קאאני בניהול מבוזר.

טהראן משחקת באש מאז ראשית שנות השמונים. מאז פרוץ המלחמה בעזה, לאור השפעתה המרובה על המליציות השיעיות בעיראק, היא עודדה אותן להסלים את מתקפותיהם נגד הכוחות האמריקאים בעיראק ובסוריה, כדי לדחוף את ישראל להפסיק את המלחמה. זאת, לאחר שזיהתה את האמריקאים כשחקן החלש ואת ישראל כגורם החזק. ההוראה הזו השתקפה בעלייה החדה בכמות המתקפות נגד האמריקאים בעיראק ובסוריה מאז פרוץ המלחמה, ובהצהרות הן מצד ראשי המליציות והן מצד טהראן.

לכן, בסיכומו של דבר, איראן חייבת לשאת באחריותה לפעולות הטרור של שלוחיה, אף שהיא אינה שולטת באופן מלא על מתקפותיהם, בהתאם לאופי תורת הפעלת השלוחים. טהראן מתעודדת מהימנעות ארה"ב לתקוף אותה את נכסיה, ומפרשת זאת כחולשה אמריקאית. כתוצאה מכך, היא מרהיבה עוז להמשיך ולהעניק לשלוחיה סיוע מודיעיני ומזוין למרות התקיפות האמריקאיות.

התפרסם באתר וואלה, בתאריך 13.2.2024.

ההישג ברפיח מגביר את הלחץ על חמאס לקראת השלמת מיטוט שלטונו

15.02.2024 | שבת בן מאיר written by
הצלחת המבצע דוחקת בחמאס להגיע להסכמה על עסקת חטופים כיבוש רפיח הכרחי למיטוט חמאס. בלעדיו לא נשיג את היעדים המדיניים שהצבנו.

בלי ניצחון מוחלט בעזה לא יהיה סדר אזורי חדש, וההרתעה הישראלית לא תשוקם

15.02.2024 | שבת בן מאיר written by
השגה של כל מטרות המלחמה חיונית לבניית ההרתעה מחדש, לאחר שנשחקה ב-7 באוקטובר כיבוש רפיח תהיה ישראל חשופה לאיום קיומי מצד אויביה בזירות השונות, ואף תאבד את הנכס שמהווה משענת עיקרית למעמדה המדיני גם להסכמי שלום ונורמליזציה

בין מילים למעשים: האומנם בחרה סין צד במלחמה?

15.02.2024 | יוסף רוזן written by
העמדה הסינית בעקבות ה-7 באוקטובר אינה נוחה לישראל, אך זו מתמקדת לעת עתה במילים ופחות במעשים. על ממשלת ישראל לפעול בערוצים ישירים ועקיפים בכדי שסין תפעיל את מנופיה על איראן ושלוחותיה.

מלחיץ: ההתקרבות של מצרים ואיראן מדאיגה ולא מסוקרת מספיק בתקשורת

15.02.2024 | written by רות וסרמן לנדה |
ממשלת ישראל חייבת להתעורר ולנטרל את ההתקרבות המדאיגה של מצרים ואיראן ובנות
חסותה באמצעות שיח מדיני-אסטרטגי רציני ובמתן מענים יצירתיים לאתגרים הכבדים העומדים
בפניה.

חמאס משתמש בעסקה כדי להביא לסיום המלחמה ולמקסם הישגיו גם מול יו"ש

15.02.2024 | written by מאיר בן שבת |
חמאס משתמש בבני הערובה שבידיו לא רק כדי להביא לסיום המלחמה, אלא גם כדי להבטיח
את המשך שלטונו ברצועה, למנף את הישגיו ולהשיב לעצמו נקודות שאיבד בקרב הציבור בעזה
וביו"ש, שמשלם את מחיר הטבח של 7 באוקטובר.

המחיר העיקרי שישראל נדרשת לשלם עבור השלב הראשון בעסקה, הוא הסיכון לסיים את
המלחמה ללא מיטוט שלטון חמאס, ותוך שחרורם של מחבלים שיחזקו משמעותית את יכולות
הארגון, דווקא בזירת יו"ש.

הצהרות הדרג המדיני על מחויבותו להשגת כל מטרות המלחמה חשובות, אך לא די בהן. מאחר
שחמאס מניח כי המצב הפנימי בישראל ישפיע על המוטיבציה לחדש את הלחימה, נדרש גיבוש
מבעוד מועד של הסכמה ישראלית רחבה לשוב ולהילחם עם תום ההפוגה. יש חשיבות גם
לתמיכת וושינגטון במהלך, אם כי לא בטוח שניתן יהיה להשיגה במחיר נסבל.

במסגרת העסקה המתגבשת יש לשאוף לכך שמחבלים שישוחררו מבתי הכלא בישראל לא ישובו
לשטחי יו"ש. על מערכת הביטחון לגבש תוכנית לקיזוז תוספת הסיכון הצפויה ☒ אם הדבר לא
יסייע. כל זאת, כדי לאפשר את קיומה של העסקה, אך בתנאים שיפחיתו משמעותית את

כפי שקיווה בעסקה הקודמת, גם הפעם חמאס היה רוצה לראות את ההפוגה שתושג בגל הראשון של המשוחררים, כנקודת המפנה במלחמה. אלא שהפעם, אולי כלקח מאותה העסקה, הוא מבקש למשוך את ההפוגה על פני תקופה ארוכה יותר ² כשישה שבועות או יותר.

בראייתו, פרק הזמן הארוך יבלום את המומנטום ההתקפי של צה"ל, ירגיל את כל הגורמים למציאות של אי-לוחמה, יאפשר שינוי בסדר היום של ישראל באופן שיקשה עליה לחדש את הלחימה ויגביר את הלחצים עליה מצד וושינגטון. מספרם הגדול של בני הערובה שבידיו מאפשר לחמאס ליטול את הסיכונים. לדידו, החטופים שלא ישוחררו בשלב הראשון יוכלו לספק לו הזדמנויות נוספות, אם לא יצליח להשיג את כל מאווייו במהלך הנוכחי.

בינתיים ההפוגה תאפשר לו להתאושש. את הזמן הזה הוא ינצל גם לצורך חידוש מלאים, חימוש, איסוף מודיעין עדכני, גיבוש תוכניות מבצעיות וכמובן גם לחדש את משילותו.

מטבע נוסף שבו ישראל תשלם על העסקה, הוא שחרור מחבלים מבתי הכלא. באופן אבסורדי, אם הלחימה תחודש, הרי ששחרורם של מחבלים כאלה אל הריסות עזה וח'אן יונס, עשוי דווקא לקרב אותם אל מותם. אין בכך נחמה, מול הנזק התודעתי והמבצעי שבשחרורם.

עם זאת שחרור מחבלים מיו"ש הכלואים בישראל יחזק מאוד את מעמד חמאס באזור הזה, ויחזיר לארגון הטרור את הנקודות שאיבד בעקבות הנזק העקיף שגרם לתושבי יו"ש.

מבחינת חמאס, שחרור המחבלים ליו"ש לא יהווה רק חיזוק פוליטי לארגון, אלא גם הזדמנות להגביר את פעולות הטרור ולהפוך את הזירה הזו לחזית משמעותית נוספת שתאתגר את ישראל. צה"ל והשב"כ יידרשו להגברה נוספת במאמצי מכונת הסיכול המצוינת, שגם כך עובדת במלוא הקיטור.

יש להניח כי לקראת תום ההפוגה בעזה, חמאס ינסה לעגן את הפסקת האש בהסדרה רשמית למחצה מול קטאר ומצרים. עבור שאר החטופים שבידיו, הוא צפוי להציג שורה של דרישות: שחרורם של רבי-מחבלים מבתי הכלא בישראל, יציאת צה"ל משטחי הרצועה לקוי 6 באוקטובר, התחייבויות להימנעות מ"פלישות קרקעיות" ומפעולות סיכול ממוקד וערבויות בינלאומיות להתנעת תוכנית שיקום לעזה.

מבחינת חמאס, אלה הרכיבים הנחוצים לו בתמונת הסיום אליה הוא שואף. או אז, מכת הפתיחה שהנחית על ישראל יחד עם שרידותו מולה ועם הישגים אלה שאותם כפה על ישראל, יקנו לו תהילת עולמים ויפרמו את תדמיתה של ישראל כ"בלתי מנוצחת".

מבחינתה של ישראל, תמונת סיום כזו לא באה בחשבון. היא עלולה להעמיד אותה בפני איום קיומי מול אויביה בכל הזירות, ותפגע קשות גם במעמדה באזור, שנשען במידה רבה על עוצמתה הביטחונית.

מוחמד דחלאן ועתיד עזה

15.02.2024 | written by מכון משגב

על ישראל לדרוש שכל גורם שישתלב בעתיד בניהול עזה יהיה מחויב למאבק נחוש בכל "שרשרת הטרור", לפירוז עזה, ולהחלשת חמאס ומניעתו מהשתתפות בניהול ענייני הרצועה

הסיבה שחמאס חותר לעסקה דווקא עכשיו

15.02.2024 | יוסי קופרווסר

ככל שמתרחב ומעמיק הלחץ הצבאי של צה"ל ברצועה, כך ארגון הטרור נאלץ לשנות את היעדים האסטרטגיים שקיווה להשיג בתחילת המלחמה [?] בהתאם, התכלית בהחזקת החטופים השתנה [?] וכך גם מדיניותו ביחס לשחרורם [?] ממד הזמן הופך קריטי לכל הצדדים המעורבים במו"מ.

להפיל את האסימון: אין מקום לאונר"א ביום שאחרי

15.02.2024 | written by ד"ר עדי שורץ

במקום לשרת את המטרות הנאצלות של פתרון סכסוכים בדרכי שלום, עושה אונר"א הכל כדי שפיוס בין ישראלים לפלשתינים לעולם לא יתאפשר.